

Ainevaldkond “Keel ja kirjandus”

1. Üldalused

1.1. Valdkonnapädevus

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamise eesmärk põhikoolis on kujundada õpilastes eakohane keele- ja kirjanduspädevus, mis tähendab suutlikkust tajuda keelt ja kirjandust kui rahvusliku, riikliku ja iseenda identiteedi alust, mõista erinevaid kirjandustekste ning nende tähtsust Eesti ja maailma kultuuriloos. Keele- ja kirjanduspädevus hõlmab teadmisi ja oskusi, kujundamaks keele- ja kultuuriteadlikku inimest, kes käitub nii suuliselt kui ka kirjalikus suhtluses verbaalsele ja sotsiaalsele kontekstile vastavalt.

Keele- ja kirjandusõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks omandab õpilane järgmised valdkonnapädevused:

- 1) austab keelt kui kultuuri kandjat ja vahendajat, hindab seda kui avaliku suhtluse vahendit, väärtustab eesti rahvuskirjandust ja rahvapärimust ning keelelist ja kultuurilist mitmekesisust;
- 2) saavutab keeleteadlikkuse, arvestab kultuuris välja kujunenud keelekasutus- ja suhtlustavasid, teadvustab keeleoskust õpioskuste alusena ning identiteedi osana;
- 3) loeb, esitab ning kirjutab eri tüüpi ja liiki tekste, analüüsib tekstide keelekasutust, ülesehitust ja vormistust, väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 4) leiab, hindab kriitiliselt ning kasutab eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, austab intellektuaalomandit;
- 5) mõistab ilukirjandusteose kunstilisi väärtusi, analüüsib ja tõlgendab eri tüüpi ning eri žanris tekstide ülesehitust, väljendust ja sisu;
- 6) omandab lugemisharjumuse, väärtustab lugemist, kujundab loetu põhjal oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, rikastab mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda keele- ja kultuuriteadmisi.

1.2. Ainevaldkonna õppeainete arvestuslik maht

Ainevaldkonna õppeained on eesti keel ja kirjandus. Eesti keelt õpitakse 1.– 9. klassini, kirjandust 5.– 9. klassini.

Ainekavades esitatud taotletavate õpitulemuste ja õppesisu koostamisel on aluseks võetud arvestuslik nädalatundide jagunemine klasside ja ainete kaupa järgmiselt:

	Nädalatunde klassiti									
Õppeaine	1.kl	2.kl	3.kl	4.kl	5.kl	6.kl	7.kl	8.kl	9.kl	Kokku
Eesti keel	7	7	6	5	3	3	2	2	2	37
Kirjandus					2	2	2	2	2	10

1.3. Ainevaldkonna kirjeldus

Põhikooli keele- ja kirjandusõpetust ühendab eesmärk tunda õppida, osata ja vallata loomulikku keelt, mis on mõtete ja tunnete vahendaja, kultuurilise, riikliku ja iseenda identiteedi kandja ning rahvuskultuuri vundament. Keeleoskus kõnes ja kirjas on inimese mõtlemis- ja tundevoime kujunemise, intellektuaalse arengu ja sotsialiseerumise alus. Eesti keele valdamine Eestis on hariduslik vajadus, mis on eduka ja jätkusuutliku õppimise eeldus kõikides õppeainetes. Õpilastes kujundatakse teadmisi ja oskusi, mis hõlmavad keelt, selle variante, eri tüüpi ja liiki tekste ning mis lubavad toime tulla suulise ja kirjaliku suhtlusega, tekstide vastuvõtu ja loomisega. Keeleõpetuse kõrgeim siht on aidata õpilasel kujuneda iseseisvaks teksti vastuvõtjaks ja loojaks, kes on omandanud tänapäeva eesti kirjakeele.

Õpilane omandab keele- ja kirjandusteadmisi, arendab lugemis-, kirjutamis- ja suhtlusoskusi, et kasvada põhikooli lõpuks teadlikuks, aktiivseks ja vastutustundlikuks lugejaks, kirjutajaks ja suhtlejaks. Ainevaldkonna õppeained toetavad õpilase keele- ja kirjanduspädevuse kujunemist, identiteediloomet ning sotsiaalset ja kultuurilist arengut. Õpilane on võimeline eetilisi norme, olusid ja partnerit arvestades suhtlema, motiveeritult ja teadlikult õppima ja tegutsema.

1.–4. klassis on eesti keel kirjandusega lõimitud õppeaine, milles taotletakse nii keele- kui ka kirjandusõpetuse eesmärgi.

I kooliastmes loeb õpilane vähemalt kümme, 4. klassis vähemalt neli tervikteost eesti või maailma lastekirjandusest. Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eraldi, kuid tugevasti lõimitud õppeained, mille kaudu arendatakse sihipärase lugemise, suulise keelekasutuse ja kirjutamisoskust.

1.4. Üldpädevuste kujundamine

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kaudu kujundavad ja arendavad õpilased kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi, milleni jõutakse eri allikatest teavet hankides ja seda kriitiliselt hinnates, eri liiki tekste lugedes, nende üle arutledes ja väideldes, erilaadseid tekste funktsionaalselt koostades ja kirjutades.

Kultuuri- ja väärtuspädevus	
Kirjandus on rahvuskultuuri osa. Kirjandus kujundab kõlbelisi ja emotsionaalseid väärtusi. Keel on rahvuskultuuri kandja. Keeleoskus määrab suuresti inimese identiteedi.	- kohtumine külalisesinejatega - teatri- ja kinokülastused - emakeelepäeva, kirjanduse päeva tähistamine - osalemine loomingulistel konkurssidel - projektipäevadel osalemine - tervikteoste käsitlemine
Sotsiaalne ja kodanikupädevus	
Kirjandus avardab õpilase maailmapilti ja ettekujutust inimsuhetest.	- õppekäigud raamatukokku/muuseumisse - osalemine olümpiaadidel, võistlustel ja konkurssidel - projektides osalemine - loovtööde koostamine, esitlemine

Keeleõpetus ja kirjandus kujundavad suhtluspädevust: suulise ja kirjaliku suhtluse oskusi, suhtluspartneri arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust.	• teatrietenduste ja filmide üle arutlemine • vabariigi aastapäeva tähistamine • kohtumine külalisesinejatega
Enesemääratluspädevus	
Nii keele- kui kirjandustundides ning loovtöodes arutavad õpilased igapäevaelust lähtuvaid probleeme, põhjendavad seisukohti ja otsivad lahendusi. Erinevaid tekste lugedes ja luues kujuneb õpilase maailmavaade.	• loovtööde koostamine ja esitlemine • osalemine olümpiaadidel, konkurssidel • rühmatööd (käitumine erinevates olukordades jm) • tugisüsteemide ja spetsialistide abi kasutamine • erinevate teemakohaste tekstide lugemine ja arutelu
Õpipädevus	
Keele- ja kirjandustunnid arendavad kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, erinevatest allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.	• audiovisuaalsed väljendusviiside kasutamine (pilt, film, video) • kuulamis- ja lugemisoskuse arendamine • aktiivõppe meetodite rakendamine (paaris- ja rühmatöö jt) • tekstide lavastamine, ettekandmine • loovtööde koostamine ja esitlemine • konsultatsioonides osalemine • olümpiaadidel, konkurssidel, võistlustel, õppekäikudel ja –ekskursioonidel osalemine
Suhtluspädevus	
Keele- ja kirjandustunnid kujundavad suulise ja kirjaliku suhtluse oskust, suhtluspartneri mõistmist ning temaga arvestamist. Õpilased õpivad oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust, diskuteerimis- ja väitlusoskust.	• rühmatöö jm aktiivõppe meetodite rakendamine • esseede, kirjandite, luuletuste, referaatide, uurimistööde kirjutamine • avaliku esinemise oskuste omandamine (loovtöö esitlemine, etlemine, näitlemine või muud esinemised) • õppereisidest, matkadest osavõtt
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	
Teabetekstide abil areneb õpilaste oskus lugeda teabegraafikat, leida arvandmeid, lugeda ja mõista tabelite, skeemide, graafikute ning diagrammidena esitatud infot ning seda analüüsida, sõnalise teabega seostada ja tõlgendada.	• õpitu rakendamine igapäevaelus • funktsionaalne lugemisoskuse kujundamine • digivahendite kasutamine

Digipädevus	
Õpilased kasutavad digivahendeid tekstide loomisel, korrigeerimisel ja esitamisel. Õpivad koostama esitlusi ning kasutama veebikeskkondi.	• digivahendite (arvuti, tahvelarvuti, nutitelefon) kasutamine vajaliku teabe leidmiseks • digitaalsete materjalide ja esitluste loomine • dokumentide vormistamine • veebisõnastike kasutamine • e-posti kasutamine (e-kirja kirjutamine) • õigekeelsuse kontrollimine erinevate veebikeskkondade abil
Ettevõtlikkuspädevus	
Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.	• osalemine projektides • loovtöö koostamine ja esitus • loomingulistel konkurssidel osalemine

1.5. Õppeainete lõimingu rakendamise viisid

Ainevaldkond Aine	Eesti keel ja kirjandus
Eesti keel ja kirjandus (valdkonnasisene lõiming)	Ainevaldkonnasisese lõimingu põhialus on tekstikeskne keele- ja kirjandusõpetus, kus tekstikäsitlus hõlmab erinevaid tekste ja tekstitoiminguid. Tekstide kaudu õppides täieneb õpilase tekstikogemus ning kujuneb žanri- ja kontekstitunnetus. Keeleõppe tekstivalikus on eeldatavalt esindatud erinevad autentsed ühiskonnas toimimiseks vajalikud tekstitüübid ja -liigid, nii suulised kui ka kirjalikud tekstid, mis peegeldavad suhtlustavasid ja -olukordi. Õpilase oskust tekste mõista ja luua arendab lõimitud aine- ja tekstiõpetus, mis on seotud ortoloogia, grammatika ja leksika õpetamisega. Keele- ja kirjandusõpetus on lõimitud audiovisuaalsete väljendusviisidega (pilt, film, video jm).
Võõrkeeled	Elementaarsete õigekirjanõuete järgimine kirjalikes töodes. Uurimistööde vormistusnõuded. Tõlketööd. Väliskirjanduse ja/või kultuuri käsitlemine nii võõrkeeles kui ka eesti keeles. Ühiste grammatikareeglite leidmine ja kasutamine. Sõnade laenamine. Referaadi, ettekande koostamine, esitlemine. Võõr- ja tsitaatsõnad. Keelehoole (anglitsismid, russismid jm).
Matemaatika	Elementaarsete õigekirjanõuete järgimine kirjalikes töodes (arvsõnade ja lühendite õigekiri).

	Kirjatehnika. Küsimuste ja vastuste vormistamine ülesannete lahendamisel. Korrektne keelekasutus (matemaatika mõisted). Funktsionaalne lugemisoskus (tabelid, diagrammid, joonised, skeemid jm). Tekstidest lähtuvate matemaatiliste tehete lahendamine.
Loodusained: geograafia loodusõpetus bioloogia füüsika keemia	Elementaarsete õigekirjanõuete järgimine kirjalikes töödes. Korrektne keelekasutus (ainepõhised mõisted). Uurimistööde vormistusnõuded. Erinevate tekstide loomine. Funktsionaalne lugemisoskus. Referaatide, ettekannete koostamine, esitlemine. Loodusteemaliste kirjandusteoste käsitlemine. Silmaringi laiendamine (näit reisikirjade lugemine, esitlus, riigi geograafiline tutvustus).
Sotsiaalsained: inimeseõpetus ühiskonnaõpetus ajalugu	Elementaarsete õigekirjanõuete järgimine kirjalikes töödes. Uurimistööde vormistusnõuded. Maailmapilti kujundavate tekstide analüüs. Arutlus- ja kuulamisoskuse arendamine (kirjandid, vestlused, rühmatööd, paaristööd jm). Teabe kriitiline käsitlemine. Inimestevahelise kommunikatsiooni arengu käsitlemine Meediatekstide käsitlemine Reklaami mõjutusvahendite uurimine ja teadvustamine Referaadi, ettekande koostamine, esitlemine Ainealaste tekstide käsitlemine (ajalooline kirjandus, noorsookirjandus)
Kunstiained: kunst muusika	Elementaarsete õigekirjanõuete järgimine kirjalikes töödes Uurimistööde vormistusnõuded Rahvalaulu käsitlemine, selle esitamine Reklaamide koostamine, plakatite valmistamine Kunstivoolude, muusikastiilide kasutamine tunnis Sõna rütm, seostumine muusikalise rütmiga (silbitamine) Tekstide kunstiline kujundus (illustreerimine) Muusika kirjeldamine sõnadega Referaadi, ettekande koostamine, esitlemine Korrektne keelekasutus (mõisted)
Tehnoloogia: tööõpetus käsitöö- ja kodundus tehnoloogiaõpetus	Elementaarsete õigekirjanõuete järgimine kirjalikes töödes Uurimistööde vormistusnõuded Funktsionaalne lugemisoskus (kasutusjuhendid, retsept, menüü, skeemid jm) Erinevate tekstide koostamine (kasutusjuhend, retsept, menüü jm) Referaadi, ettekande koostamine, esitlus
Kehaline kasvatus	Elementaarsete õigekirjanõuete järgimine kirjalikes töödes Korrektne keelekasutus, viisakas suhtlemine Tutvumine sportlaste elulooraamatute või -filmidega Liikumispausid tunnis Liikumist toetavad tunnid klassiruumist väljaspool (erinevad kooliruumid, õuesõpe)

Informaatika	Digivahendite kasutamine (laua-, süle- ja tahvelarvuti, nutitelefon, interaktiivne tahvel) Interneti kui infoallika olulisus ja leitud info kriitiline hindamine Leitud teabe talletamine ja süstematiseerimine Teatmeteoste, sõnaraamatute kasutamine Korrektse õigekirja väärtustamine nii e-posti kasutamisel kui ka suhtlusvõrgustikes suhtlemisel Internetis leiduvate ohtude teadvustamine Kirjalike tööde vormistusnõuded Kirjanduses heli- ja videoklipid või ülesvõtteid Kirjanduses loetud raamatu tutvustamiseks esitluse või elektroonse plakati kujundamine Elektrooniline meedia: veebitelevisioon või –raadio AI (tehisintellekti) ohtude ja kasulikkuse probleemide käsitlemine
---------------------	--

1.6. Läbivate teemade käsitlemine

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine	
Õpilane tutvub erinevate elukutsetega, teadvustab oma huve, võimeid ja oskusi, kujundab valmisolekut elukestvaks õppeks, arendab oskust seada eesmärgid ja neid ellu viia.	Korrektse suulise ja kirjaliku suhtluse arendamine. Loovtööd, arutlevad kirjandid. Rollimängud, probleemide lahendamisoskuse arendamine. Tarbetekstide koostamine. Meediatekstide analüüs. Raamatukogutunnid. Osalemine Virumaa laste luulevõistlusel. Tutvumine erinevate ametitega (karjäärinädal, erinevad tekstid, arutlus töövarjupäevast).
Keskkond ja jätkusuutlik areng	
Õpilane kujuneb keskkonnateadlikuks inimeseks, kes saab aru inimtegevusega kaasnevatest mõjudest, väärtustab ökoloogilist jätkusuutlikkust, on valmis keskkonnaprobleemidele lahendusi pakkuma, oskab hinnata tarbimisvalikuid.	Teemakohaste tekstide lugemine, suuline ja kirjalik arutlemine. Loodusteemaliste raamatute lugemine. Keskkonnateemaliste filmide ja saadete vaatamine ja arutlemine. Loodusfotod koduümbrusest. Keskkonnaprobleemide arutelud nii kodukoha, ühiskonna kui ka üleilmsel tasandil. Kirjandi, essee, jutukese kirjutamine.
Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus	
Õpilane kujuneb vastutustundlikuks ühiskonnaliikmeks, kes väärtustab demokraatiat, konfliktide rahumeelset lahendamist, on algatusvõimeline ja ettevõtlik, mõistab õigustega	Ühiskonnaprobleeme käsitlevate tekstide lugemine. Kirjalik ja suuline arutlus aktuaalsetel teemadel. Meediatekstide käsitlemine.

kaasnevat vastutust ja kohustusi, õpib osalema otsustamisprotsessides ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele.	Kirjanduse ja ühiskonna seoste mõistmine. Rühmatöö – koostööoskuste arendamine . Reisiplaani ja selle eelarve koostamine.
Kultuuriline identiteet	
Õpilane omandab teadmisi eesti kultuuri kohta, mõistab ennast kultuuri kandjana, on salliv ja lugupidav teiste kultuuride suhtes, mõistab kultuuride vahelise suhtlemise ja koostöö tähtsust.	Eesti kirjanduse lugemine. Teatrietenduste ja filmide vaatamine ning muuseumide külastamine. Kohaliku pärandkultuuri uurimine. Eesti keeles teemakohaste tekstide lugemine. Eesti keele ja kultuuri ajaloo käsitlemine. Ülevaade eesti murretest. Sugulasrahvaste keelte tutvustamine. Rahvakalendri tähtpäevade ja kommetega tutvumine. Eesti kirjanduse ja emakeelepäeva tähistamine.
Teabekeskond ja meediakasutus	
Õpilane teadvustab ümbritsevat teabekeskonda, suhtub kriitiliselt meediamaailma sisusse, tunnustab autorsust, arendab oskust luua kvaliteetset meediasisu, arvestades ühiskonnas omaks võetud suhtlemise norme, õpib tegutsema meediakeskkonnas turvaliselt ja vastutustundlikult.	Internetiallikate kasutamine. Teabe otsimine loovtööks, referaadiks või esitluseks, selle kriitiline hindamine. Meediatekstide käsitlemine, analüüs. Erinevate meediatekstide kirjutamine. Funktsionaalse lugemise harjutused, mis toetuvad meediatekstidele. Peamiste suhtluskanalite tundmaõppimine.
Tehnoloogia ja innovatsioon	
Õpilane kujuneb uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, mõistab tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste töö- ja eluviisile, kasutab info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat (IKT) oma õppimise ja töö tõhustamiseks, arendab loovust, koostööoskusi ja algatusvõimet uuenduslike ideede rakendamisel erinevates projektides.	Digivahendite eesmärgipärane kasutamine (laua-, süle- ja tahvelarvuti, nutitelefon, interaktiivne tahvel) tundides ja kodutöös. AI (tehisintellekti) ohtude ja kasulikkuse käsitlemine. Kirjalike tööde korrektne vormistamine. Ainetundide läbiviimine arvutiklassis. Erinevate veebipõhiste õpikeskkondade tutvustamine ja kasutamine.
Tervis ja ohutus	
Õpilane kujuneb tervislikku eluviisi järgivaks inimeseks, kes oskab käituda turvaliselt ning kaasa aidata turvalise keskkonna kujundamisele, oskab eristada ohtlikke ja ohutuid olukordi,	Teemakohaste tekstide lugemine, filmide vaatamine ja arutlemine. Loovtööde kirjutamine antud teemal. Rollimängud (ohust teatamine, kiirabi kutsumine jne).

käituda terviseriske ja ohte ennetavalt, märgata ja analüüsida ohuolukordi ning hinnata võimalikke tagajärgi, oskab märgata, kutsuda ja anda esmast abi ennast ohtu seadmata.	Menüüde koostamine, arutlus tervisliku toitumise teemal.
Väärtused ja kõlblus	
Õpilane kujuneb inimeseks, kes tunneb üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, kõlbluspõhimõtteid ja viisakusreegleid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires. Õpilane osaleb kollektiivi (klassi, kooli, huviringi jm) käitumisreeglite väljatöötamises ning järgib neid.	Eesti keele ja kirjanduse tekstide lugemine, arutlemine. Rollimängud (viisakas lugupidav suhtlemine, sallivus, inimväärikus jne). Omaloominguliste tööde kirjutamine. Teemakohaste teatrietenduste, filmide vaatamine, arutlemine. Klassi käitumisreeglite väljatöötamine (rühmatöö). Erinevate maailmavaadete ja religioonidega tutvumine. Rollimängud, arutelud õiglusest, aususest, hoolivusest, sallivusest, inimväärikusest, lugupidamisest enda ja teiste vastu.

1.7. Õppekeskkond

Kool korraldab keele ja kirjanduse valdkonna ainete õpet:

- 1) klassis, kus saab mööblit ümber paigutada liikumistegevusteks (nt dramatiseeringud, õppemängud) ning rühmatöök;
- 2) väljaspool kooliruumi, et rakendada õppimist toetavaid ja mitmekesisavaid õppevorme (nt projekt-, õuesõpe) ja -tegevusi (nt õppekäik teatrisse, muuseumisse, raamatukokku, kohtumised kirjanike ja tõlkijatega, osavõtt olümpiaadidest ja konkurssidest, valdkondlikud teemapäevad ja -nädalad).

Kool võimaldab:

- 1) klassiruumis kasutada õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikoni;
- 2) kasutada digitehnoloogiat, -keskkondi ja -materjale, et arendada info-, meedia- ja digikirjaoskust;

1.8. Hindamine

Hindamisel lähtutakse õppekava üldosas sätestatud õpilaste hindamise korrast (Lisa 2).

Eesti keele õppimisel I kooliastmes hinnatakse õpilase:

- 1) suulist keelekasutust, s.o kõnelemist ja kuulamist,
- 2) lugemist, s.o lugemistehnikat, kirjandus- ja muude tekstide tutvustamist, analüüsi ja mõistmist,
- 3) kirjutamist, s.o kirjatehnikat, õigekirja ja tekstiloomet.

Eesti keele õppimisel II ja III kooliastmes hinnatakse õpilase:

- 1) suulist ja kirjalikku suhtlust,
- 2) tekstide vastuvõttu, s.o analüüsi ja mõistmist,
- 3) tekstiloomet, s.o eri tüüpi ja liiki tekstide kirjutamist,
- 4) keeleteadlikkust, s.o õigekeelsuse ja keelehoolde põhimõtete rakendamist ning keelevalikute teadvustamist.

Kirjanduse õppimise tulemusi hinnatakse eesti keele õppes eraldi alates 5. klassist.

II kooliastmes hinnatakse:

- 1) teoste lugemist ning tutvustamist,
- 2) jutustamist,
- 3) tekstide tõlgendamist ja analüüsi, kirjandusliku kujundi mõistmist,
- 4) teksti esitust ja omaloomingut.

III kooliastmes hinnatakse õpilase:

- 1) iseseisvat lugemist ja eri viisidel jutustamist,
- 2) teksti tõlgendamist, analüüsi ja mõistmist,
- 3) teksti esitust ja omaloomingulisi töid.

Kirjalikes kirjandusülesannetes parandab õpetaja ka keelevead, kuid hinnates arvestab valdavalt töö sisu.